

Nr 503.

Av herr **Lodenius m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kommunallag m. m.

Enligt nu gällande ordning väljes kommunalnämnd i december månad året näst efter det, då allmänna val av fullmäktige ägt rum. I Kungl. Maj:ts proposition nr 210 med förslag till kommunallag m. m. föreslås (§§ 8 och 33), att val av ledamöter och suppleanter i kommunens styrelse i stället skall förrättas av de nyvalda fullmäktige vid sammanträde i december månad redan samma år de utsetts. Vid detta sammanträde skulle fullmäktige jämväl förrätta val av fullmäktiges ordförande och vice ordförande (§§ 8 och 11). Som motivering till den föreslagna ordningen anföres i propositionen bland annat, att det synes mest förenligt med den moderna demokratiens allmänna grunder, att den fullmäktigeuppsättning, som framgått ur ett val, så snart som möjligt blir i tillfälle att öva inflytande på kommunens angelägenheter, samt att den föreslagna ordningen skulle underlätta det kommunala arbetet genom att de friktioner undvikas, som kan uppstå mellan en nyvald representation och en styrelse, vars sammansättning icke återspeglar representationens.

När denna fråga behandlades i kommunallagskommittén, rådde det delade meningar. Fyra av kommitténs nio ledamöter, nämligen hrr Fast, Bergh, Pettersson och Åkesson, förordade i ett särskilt yttrande den ordning, som för närvarande gäller för val av kommunalnämnd. Enligt deras uppfattning skulle alltså valet även i fortsättningen förrättas i december året efter det, då allmänna fullmäktigeval ägt rum, och mandatiden sålunda börja och sluta ett år senare än fullmäktiges mandattid. Av de remissinstanser, som i sina svar särskilt berört ifrågavarande spörsmål, har ganska stora majoriteter bland såväl länsstyrelserna som kommunerna anslutit sig till den av kommitténs minoritet hävdade linjen.

Redan de kommunalförvaltningssakkunniga betonade i sitt 1921 avgivna betänkande bl. a., att man borde undvika plötslig omkastning eller ensidighet i förvaltningen, som kunde bli en följd av en mer eller mindre samtidig förnyelse av fullmäktige och nämnd, samt att kommunalnämndsval icke borde företagas av fullmäktige, som vore helt nya i sin funktion. Då förskjutningarna mellan partierna i fullmäktige till följd av den proportionella valmetoden i regeln blir mindre betydande,

bör givetvis icke faran av plötsliga omkastningar i den kommunala styrelsen överdrivas. De skäl, som av de kommunalförvaltningssakkunniga anfördes mot att kommunalnämnd skulle utses några få månader efter valet av fullmäktige, är emellertid alltjämt giltiga. Det skulle enligt vår uppfattning vara olämpligt, om nyvalda fullmäktige skulle välja kommunens styrelse redan några månader efter fullmäktigevalet, innan de ännu genom sin kommunala verksamhet hunnit bilda sig en uppfattning om hur kommunens styrelse bör sammansättas. Det bör också uppmärksammas, att valet av kommunens styrelse enligt den i propositionen föreslagna ordningen skulle komma att företagas utan beredning, vilket icke synes oss kunna ge de bästa förutsättningarna för ett gott personval.

De invändningar, som kan göras mot att kommunens styrelse i samma sammansättning som tidigare skall fungera under de nyvalda fullmäktiges första tjänstgöringsår, synes oss inte vara av allvarligare natur. Då den proportionella valmetoden medför, att förskjutningarna vid valen mellan partierna i regeln blir små, föreligger det heller ingen större risk för någon allvarligare friktion mellan de nyvalda fullmäktige och den då fungerande styrelsen i kommunen. Det kan givetvis å andra sidan vara önskvärdt, att den fullmäktiguppsättning, som framgått ur ett val, så snart som möjligt blir i tillfälle att öva inflytande på kommunens angelägenheter. Men denna princip tillämpas inte med konsekvens i det förslag, som framlagts i propositionen. Kungl. Maj:t föreslår sålunda icke, att kommunen i anslutning till fullmäktigvalet skall åläggas att nyvälja de för särskilda förvaltnings- och verkställighetsbestyr tillsatta nämnderna och styrelserna. Det synes oss då vara oriktigt att låta valet av kommunalnämnd och drätselkammare ske i annan ordning. Det bör också framhållas, att vissa representativa organ, såsom kommunalfullmäktige liksom även landstingen, tjänstgör i sin äldre sammansättning en tid även efter det att nytt representantval ägt rum.

Det är enligt vår uppfattning av stort värde, att kommunens styrelse icke förnyas samtidigt som fullmäktige. Om den gamla styrelsen kvarstår, tills den nya fullmäktiguppsättningen hunnit bli förtrogen med sitt arbete, vinnes större möjligheter till kontinuitet och fasthet i kommunalförvaltningen. De nyvalda fullmäktige bör få tillfälle att förvärva erforderlig erfarenhet för att kunna bedöma vilka personer som lämpar sig som ledamöter i kommunens styrelse. Vi vill också framhålla, att en förläggning av styrelsevalet till en tidpunkt i närmare anslutning till fullmäktigvalet än nu är fallet i fråga om val av kommunalnämnd och i allmänhet även i fråga om val av drätselkammare i ett stort antal kommuner skulle medföra en ökad politisering av styrelsevalet, som vi inte kan finna önskvärd.

Erfarenheterna från de gångna åren synes ge vid handen, att gällande bestämmelser om val av kommunalnämnd icke medfört några påtagliga olägenheter. Från landskommunerna har inte framkommit några önskemål om ändring av tidpunkten för nämnda val. Tvärtom har, såsom ovan framhållits, en ganska stor majoritet av de kommuner, som i sina remissyttranden berört ifrågakvarande spörsmål, uttalat sig för bibehållande av den nuvarande ordningen vid val av kommunens styrelse. I städerna, där det enligt gällande ordning råder frihet att bestämma mandattiden för drätselkammarens ledamöter, har det med endast få undantag fastställts en mandattid, som icke sammanfaller med mandattiden för stadsfullmäktige. Under sådana förhållanden synes det oss knappast befogat att nu införa regler om samtidig förnyelse av fullmäktige och kommunens styrelse. Det är enligt vår uppfattning fortfarande lämpligast, att valet av kommunens styrelse företages i december året efter det att fullmäktigval ägt rum.

Vi finner det då ej heller påkallat, att de nyvalda fullmäktige, med ändring av nuvarande ordning, skall sammanträda före mandattidens början för val av ordförande och vice ordförande i fullmäktige. Vi anser, att ordförandevalet för fullmäktige året efter det att fullmäktigeval ägt rum bör förrättas i januari månad och att ordförandeskapet intill dess skall utövas av den som fullmäktige därtill utsett.

Med stöd av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts förslag måtte besluta dels att val av ledamöter och suppleanter i kommunens styrelse skall äga rum i december månad året efter det fullmäktigval ägt rum, dels att val av ordförande och vice ordförande i fullmäktige året efter det fullmäktigval ägt rum skall förrättas i januari månad, samt uppdraga åt vederbörande utskott att vidtaga härför erforderliga ändringar i lagtexten.

Stockholm den 20 oktober 1953.

Gunnar Lodenius.

Patrick Nilsson.

Bernhard Näsgård.

Ragn. Bergh.

Olof Pålsson.
